

БЕОГРАДСКЕ ОПШТИНСКЕ НОВИНЕ

ИЗЛАЗИ НЕДЕЉНО ЈЕДАНПУТ НА ТАБАКУ

Цена ва Србију:
 на годину 6 дин.
 на пола године 3 дин.
 за стране земље на годину 9 дин.

УРЕДНИШТВО и АДМИНИСТРАЦИЈА

ЈЕ У ЗДАЊУ

ОПШТИНСКОГ СУДА

Цена је огласима 6 дин. пара од врсте
 Претилату ваља слаати унутрницом на општин-
 ски суд а све кореспонденције на уредника
 РУКОПИСИ НЕ ВРАЋАЈУ СЕ.
 Неплаћена писма не примају се.

СЛУЖБЕНИ ДЕО

РЕДОВНИ САСТАНАК

одбора општине београдске држан 1 Марта 1888 г.

почет у 6 часова по подне.

(по стенографским белешкама)

Присутствовали: Председник г. Ж. Карабиберовић, члан
 Суда Јанаћ М. Јанковић, Чланови одбора г. г. В. Дучић,
 Ф. Розелт, Др. М. Т. Лeko, Св. Јанковић, Д. Ђ. Миловано-
 вић, К. Петровић, Ј. Дилбер, К. Црногорац, М. Д. Клидис,
 Д. Наумовић, Ј. Милановић, М. Кретић, С. Пиаде, Јанаћ
 Констандиновић, А. Ђ. Кумануди, П. Матић, А. Богатинче-
 вић, В. Д. Стојановић, Н. Д. Кики, М. Ј. Марковић.

Председник. Молим вас, господо, састанак је отворен
 Изволте чути протокол последњег састанка нашег.

Секретар. (чита протокол од 27 Фебруара о. г.)

Председник. Има ли, господо, ко шта да примети?

Милутин Марковић. Ја бих имао, да приметим. Ми-
 слим, да смо решили да се помоћ „Друштву за напуште-
 ну децу“ даје само за ову годину из партије за непред-
 виђене трошкове а за у будуће, да та сума уђе у буџет,
 док је у протоколу стављено да се овај издатак вавек чини
 из пом. позиције за непредвиђене трошкове. Ова грешка
 треба да се исправи.

Др. Марко Лeko. Нас неколико одборника у мањини
 били смо мишљења, да се не даје никаква накнада, по
 што тај учитељ има стан и огрев у школи. Кад се већ у
 протоколу бележи и мишљење мањине, онда је и то наше
 мишљење, требало у протокол да уђе.

Председник. Да нема стенографских бележака, где је
 цео рад наш опширно записан, могли би тражити, да се
 и то стави, али овако није нужно.

Господо. Вама ће бити познато, да је по одавна од-
 ређена нека комисија, која има да извиди неке злоупотре-
 бе на новом гробљу. Треба, да свршимо ту ствар, јер има
 многих грађана, који су у тој ствари заинтересовани, па
 није право, да људи штетују.

Молим вас чуите извештај, који ми је та комисија
 поднела.

Секретар (прочита извештај).

Михаило Кретић. По што је овде и моје име поме-
 нуто, као одборника одређеног да води неки надзор око
 копања бунара и куће, то ја овде узимам слободу, да вам
 кажем, какво је стање ствари било и уједно, да вам се
 оправдам, и ако немам потребе, да то чиним.

Бунар је копан 11, 12, 13, 14 и 15 метара, и т. д.
 до садање дубине.

Она мала жица на 8-ом метру коју комисија помиње
 није се ни приметила за време копања.

Ја, знајући потребу воде на гробљу, знајући, да
 гробље не може да буде без воде, рекао сам: хајде, да
 видимо даље и да копамо, док не наиђемо на воду. Ми
 смо звали и г. Хофмана да нам даде мњење, да ли је вред-
 но даље копати и дали би бушењем то покушавали, али
 кад смо сазнали, да бушење стаје колико и копање, то
 смо копање претпоставили и тако смо ископали бунар још
 са 2—3 м. колико је управо и сада дубок. За овим је до-
 шла зима, а кад је настало пролеће ми чуемо, да је бу-
 нар пун воде.

Ја мислим, да општина нема никакве штете од многе
 воде у бунару, но на против користи. Да је бунар сведен
 на прву дубину, по што је у иловачи, то она вода у ње-
 му не би достизала ни за кућне потребе послужитеља,
 који су на гробљу, а камо ли за цвеће — и друге пот-
 ребе — брзо би се исцрпела. Ово ће знати сви стручња-
 ци, да што је бунар у иловачи дубљи то је више и воде.

Дакле примам ову одговорност на себе с поносом.

Што се тиче оне куће ту ништа нисам радио. Ја
 сам имао посла око грађења зида. Тражите акта, на који-
 ма сам се потписао, а где се нисам потписао о томе ни-
 шта не знам, као да је било у Кини.

Што се пребацује, да се зидало цигљом место Каме-
 ном, ту ја нисам ништа крив. Ми смо о томе поднели акт
 председништву. Што год смо радили одмах смо достављали
 председништу актом, а ништа нисмо на своју руку ради-
 ли. Председништво то није изнело.

То сам нашао за нужно да кажем правдања ради.

Председник. Молим вас, да се објасним с г. предго-
 ворником. Ја у оно време нисам био председник. Имају ли
 акта о томе или не, то моји претходници могу знати.

Ја не знам, шта је руководило комисију да донесе
 овакав извештај.

Мита Миловановић. И ја сам био у тој комисији.
 Прва комисија која је испитала све те злоупотребе, казала
 је, где је шта фалило и поменула је лица, која су у тим
 злоупотребама учествовала. Сад је на одбору, да реши:
 оће ли ко одговарати или неће. (Чује се „Мора неко одго-
 варати“). Прво су одговорни предузимачи, па онда они,
 који су им рад одобравали.

Јанаћко Јанковић. Кад је копан темељ за зид, наи-
 шло се на шуњљу земљу и онда смо ми — ја, Коста Ла-
 заревић и још неки — одобрили предузимачу да копа ду-
 бље, јер нам је и Коста Лазаревић казао, да мора, да се
 копа дубље.

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

Коста Црногорац. Ова је ствар веома озбиљна, а комисија, која је овај предлог изнела о неким штетама, чини ми се, у принципу је одговорна — нећу рећи неправилно али сувише строго истакла. Заиста, досподо, мало је зазорно за одборнике, који се одређују за чланове комисије, да буду одговорни за многе ствари, у којима треба, да предњаче они, који су највише за то позвани, који су као глава те комисије, а то су, мени се чини, инжењери. То нам тврди и г. Јан. Јанковић.

Мени се чини, да су злоупотребе потекле од једнога човека који је једини у ствари највише одговоран.

Изгледа ми, да ће бити опасност за одборнике, да се приме комисије, кад се овако ради, ретко ће се ко и примити.

Ја бих молио г. председника, да ову ствар озбиљно узме, јер, ако би ово примили, онда не би било никога, ко би одговарао самој ствари.

Ако је било заиста онако, као што каже г. Кретић, да се морало одступати од мере и плана, као што је случај са бунаром, онда то треба да се призна.

Г. Кретић каже, да се морало копати дубље, што се тражило више воде. Г. Хофман као стручњак казао је, да бушење бургијом кошта колико и копање. Те су га као стручњака послушали и дубље копали.

Ја мислим, да је зазорно за нас, да тужимо људе за штету, која и не постоји, и треба да тражимо од г. председника да се размисли, не би ли било боље да се ова ствар узме мало интензивније, па да се каже, ко је најодговорнији за штету.

Михаило Кретић. Узимам, господо, још једаред реч као одборник. Не бојим се апсолутно никакве одговорности у моме послу, јер је био чист и светао. Али мене врло вређа начин, на који и мене терети ова комисија. За што ме председништво није звало као одборника да дам објашњење о свом раду. Ја знам, да сам чист и неприкосновен и бићу у будуће далеко од тога да се примам чланства у општинским комисијама под оваким условима. То је, што сам имао да кажем.

Коста Петровић. Мени се чини, господо, да комисија, коју је одбор одредио да ову ствар извиди, — да је та комисија, пишући свој извештај, који је мало пре прочитан, имала пред очима једино и искључно корист и интерес општине. Но, како се, бар мени чини, овде треба имати у виду још и ово: господо, коју је одбор одредио, да у име његово, надзиравају и констатују: какав је посао, који је на новоме гробљу израђен, — та господо, треба, знати, вршила су свој посао без икакве награде и плате. Према томе свеколики обзира саветују нам: да овим нашим друговима не набацујемо и не стварамо ма какве одговорности за накнаду, све дотле, док се год непобитним доказима не докаже, да су они тај посао вршили пристрасно. Јер: докле год немамо оваквих доказа против њих, значи: да су они вршили и извршили поверени им посао сасвим савесно. То је једно. Друго: општини београдекој — а ни ма којој другој — не може бити никад у интересу, да своје грађане а још мање своје одборнике чини одговорним за ствари и послове, из којих није општини произашла каква штета. Треће: у извештају се општини светује и тражење таквих накнада, које би се, бар по моме мишљењу, кад би пред суд дошле, морале као против законе одбацити. Тако: н. пр. вели се да је бравар Чумић

за неурађени посао на време одговоран општини за накнаду око 16 000 динара, — док међу тим сав његов и сао засеца нешто преко 2000 динара, и док притом општина није ни у чему оштећена тиме, што овај посао није на време израђен.

Према свему томе ја бих био мишљења, да ми овакав закључак донесемо: ако предузимачи нису уредно своје послове израдили, општина је у праву, а и дужност јој је — да тражи од њих накнаду за неиспуњење уговора. Па ако би предузимачи били ослобођени тиме, што су извесна господо, коју је одбор одредио, нашла, да је нешто добро и по уговору, а у ствари тако није; онда општини остаје право, да размислим оће ли од људи, који су без икакве награде, а межда и по незнању што погрешно учинили, да ли ће од њих тражити путем парнице накнаду штете. Толико сам имао, да кажем. —

Јанак Јанковић. У комисији, која је била изабрата да прегледа куће био сам и ја. Ми смо отишли тамо и прегледали смо плекове са крова, које је скичуо Коста Струс, и видели смо, да су сви једнаке каквоће. Он нам је казао, да је плек добар а ми смо му веровали. Да ли је плек енглески или немачки, то не знам.

Напоследку ја пристајем, да платим свој део, па толико му и чини.

Др. М. Г. Лeko. Из овога се извештаја невиди целокупна сума штете. Какви су се гласови о новоме гробљу по вароши проносили, то је било нешто страшно, а међу тим према овом комисијском извештају изгледа, да није било великих злоупотреба. Незнам, и хтео би знати откуда то долази?

Мита Миловановић. Као што је г. Коста казао, тако од прилике и у извештају стоји: у првом реду одговорни су предузимачи, па онда они одборници, који су били у надзорном одбору и класали за оно, што у ствари не ваља, да ваља. Но има једна ствар а то је код оног плесера, за кога би ја предложио, да не тражимо накнаде, ствар је од 1.000 динара а тражи се 9.000 динара накнаде. Капија и фењери требали су по погодби, да буду готови у октобру а били су тек у Априлу. Ако ми тражимо ту накнаду, човек ће са свим пронасти и онако је сиромаш; за то ја предлагам, и ако сам тај акт потписао, да се то изостави.

У извештају стоји, да ми тражимо накнаде од предузимача, па онда од одборника. Ја мислим, да треба тако и да решимо.

Председник. Ја, господо, нисам посвећен у ове ствари, јер нисам био тада кмет.

Ја се слажем с господом, да не треба тако плашити одборнике, јер се онда нико неће примати комисије осем правника.

Заиста, господо, ни један одборник не ради овде за новац, но једино врши своју грађанску дужност — док ми радимо и за то а и за новац.

Дакле, ја кажем: на првом месту не бих пристао никако, да то начело усвојимо: да су свуда г. г. одборници тако одговорни, да изгледа, да су неко зло дело учинили. Кажем вам: не треба тако олако узети ствар, кад се одборници терете, јер онда не ће нико доћи, да ради.

И ја бих додао нешто; као што мислите, да би требало ослободити бравара од накнаде, тако исто ја мислим

да треба ослободити и столара од плаћања тог, што није посао ња време израдио; да је та кућа у вароши, па да смо морали плаћати кирију у туђој кући, онда бих био за то, да плати оштету, али овако, мислим, да не треба.

Ако је имало злоупотребе при зидању зида, мислим, да је за то одговоран наш орган, а то је — енжењер. Ја не бих могао за то, да кривим г.г. одборнике.

Што се тиче копања бунара, мислим, да су одборници, који су били у тој комисији, требали да јаве председнику, да морају копати дубље него што је предвиђено, а одбор би им то одобрио можда су и била каква акта о овој ствари послата, па су сад загубљена, али, ако их никако није ни било, онда је то велика грешка.

Ја вас молим, да сведемо ваш закључак: ко је на првом месту одговоран? Ја не бих желео да се тако олако компромитују наши одборници, док се не види ко је баш у ствари одговоран за неправилности предузимача и тек кад би се увидело да има кривице и до одборника, онда би се могао чинити корак и противу њих.

Васа Дукић. Ми смо све ово на основу акта написали и све што треба види се из извештаја.

Милутин Марковић. Ја видим, као што сам и мало пре казао, да ми стојимо између две врло велике незгоде: прво, ако допустимо, да сваки одборник одговара непосредно, онда би то било опасно, јер не би могли, да опстанемо, а друго, што је страшно, да општину београдску кошта ново гробље преко 600.000 дина, а све што је урађено, урађено је сакато и не кошта ни 200.000 дина.

Ми би дали тапију, да у општини београдској може сваки, што год хоће, да уради, а да никоме ни за шта не одговара. Ово нарочито, не смемо дозволити већ дужност нам налаже да учинимо потребне кораке да се општински интереси очувају у колико се може то у оваквим случајима постићи.

У овом случају као члан комисије могу, да напоменем, да све, што год смо могли изнети пред одбор, то смо и изнели.

Да свратим вашу пажњу између осталог само на ову ствар: ја не мислим, да можемо судским путем добити од Бор. Чумића 9000 дина, за накнаду штете, али знам да капија није начињена, као што треба по уговору и не ваља ништа и за то се он не може ослободити сваке одговорности. Иначе према овоме и осталоме изашло би: да је општина оштећена а да јој за ту штету није одговоран. Ја не могу бити зато да проузроковачи нико не одговарају за штету. Истина то је тугаљива ствар за одборнике, али кад се томе приступило, то тора и да буде.

Мита Миловановић. Ми смо хтели, да овако буде: прво је одговоран предузимач, па онда енжењер. Али свуда је енжењер потписан као члан комисије а поред њега и 4 члана комисије и за то смо казали, да одговарају и чланови одбора, који су били у комисији, а за њих ће се то засебно решити.

Милутин Марковић. Свакако одборници су давали своје мишљење на основу онога, што је енжењер казао као стручњак. Понављам не смемо оставити без икакве одговорности она лица која су општини нанела својим радом штету.

Манојло Кљис. И ја сам био члан комисије, која је имала да прегледа одкопавање и насицање, а не видим, да

је у оном акту ништа о томе споменуто. То су врло важне ствари.

М. Миловановић. Има о томе у позицији трећој.

Коста Петровић. Ја мислим, да ми треба овакву одлуку, да донесемо: Одбор општински усвајајући предлог комисије: да се у првој линији тражи накнада од предузимача; па ако би ови били ослобођени земаљским судовима, што су им комисије, које су биле одређене од одбора, примиле рад, који није онакав, као што је уговорено, онда тек, да се тражи накнада прво од општинских органа као што је општински инжињер, који је стручњак и од општине плаћен, и који се је на прегледита свршених послова подписивао; па тек онда да се тражи накнада од осталих.

А што се тиче омањих ствари, као што је столарски посао и посао бравара Чумића, мислим, да треба да им се плати ако им је само добар посао. —

Председник. Предузимачи могу се бранити тиме што ће казати, да су им комисије примиле рад. Но питање је: да ли им је рад по уговору. Тек онда, ако нису по уговору радили, а међу тим комисије им примиле рад као добар, онда тек одговарају одборници.

Коста Петровић. Ја кажем: одборничка одговорност престаје онда, — од оног момента — кад судови кажу, добро је израђено и према уговору и према извештају комисије.

Мита Миловановић. Ако је по уговору, онда престаје предузимачева одговорност према свима. Но, ако се каже: ово није по уговору урађено али није крив предузимач, што је комисија казала, да је добро урађено, онда ту бога ми мора, да се одговара.

Председник. Ја то, господо, не знам. Питам вас, господо правници, имамо ли права, да тражимо накнаду од предузимача, што није свој рад по уговору израдио?

Ј. Дилбер. Ми догод смо ишли у комисије, свагда је ишло с нама и по једно стручно лице од стране општинског суда, било то, да се калдрма прегледа или какве оправке, ми смо свагда потписивали своје извештаје онако, како нам је стручњак казао. Како сад можемо кривити наше одборнике, који су радили онако, како им је стручњак казао? Они нису стручњаци у свему, па да све знају.

Председник. Г, Коста је такав предлог изнео, да бих ја морао да наредим нашем правозаступнику, да одмах поведе парницу. Но, питање је овде као што мало час рекох: можемо ли ми тражити накнаду штете за све оно, што по уговору није урађено, а комисија је признала међу тим рад за добар?

Мита Миловановић. Они се могу позивати на извештај комисија о њиховим радовима, али, кад није по уговору урађено, онда ће само они предузимачи одговарати.

Председник. Желите ли, господо, да овде ову ствар у опште пређемо или да решавамо тачку по тачку? Ово није мала ствар. (Чује се: да се пређе на читање).

А. Богатичевић. Ја мислим, да одредимо једну комисију, која ће све ово прегледати. (Чује се: „па ово је од комисије).

Председник. Изволте, господо, чути, шта каже комисија.

Секретар чита тачку по тачку правног реферата.

Мих. Крстић. Ова је комисија односно бунара била : или врло лабава или врло нестручна или ако и то није онда и несавесна и тенденциозна. Она каже : ковано је дубље, а не каже, да ли је општини тине штета учињена. Ја вам кажем, да се морало дубље копати.

Мига Миловановић. Онда, молим вас, изволте прочитати извештај стручне комисије; да види те, шта је она казала.

Председник. Нека се прочита извештај стручне комисије.

Секретар. (прочита дотичну тачку).

Мих. Крстић. Ја кажем, да је нестручан извештај ове комисије, јер није било воде, те се морало и даље копати.

Ман. Клидис. Овде стоји, да се бунар копа 16 м., кад се није вода, требала је комисија, да то јави одбору. Овде није питање: има ли општина штете или користи.

Мих. Крстић. Поднет је о томе реферат.

Милут. Марковић. Ја бих имао, да кажем г. Крстићу, да не говори, да смо ми несавесно радили. Ми смо тражили од суда све извештаје и суд их је нам дао рекавши: да их нема више. На основу ових извештаја и мишљења и рачуна стручњака ми смо дали своје мишљење за то нема места нападању ни од кога па ни од вас г. Крстићу.

Мих. Крстић. Ја не говорим вама као комисији, истражној, него као одборнику и кажем да све што је рађено под мојом руком о свему томе „има црно и бело.“ Да ли је та акта председник завео или није, ја не знам. Више пута, чуо сам, нестају акта у општини, па се нађу после 2—3 године.

Јов. Дилбер. Хтео сам то, да кажем, што је и госп. Крстић казао, да су акта нестала у општини па тек по што је комисија свршила свој рад, онда се тек налазе по разним ђумезима и будацима, мислим, да то знају и г. г. одборници. Зато треба решити, да се акта подносе у дуплику.

Председник. У таким случајима, кад комисије подносе акт за одбор, треба и сами да траже, ако случајно изборава не буде акт одбору одмах поднесен. А не да се у дуплику поднесе.

К. Петровић. Молим вас, да вам прочитам прву и другу тачку извештаја објаснења ради (чита). По мом мишљењу може бити одговорности до Љочића и благајника, кад комисија не потписује извештај, онда општински суд не сме, да га прими а још мање сме благајник, да га исплати.

Председник. Ја морам да узмем у заштиту благајника. Свако наређење за плаћање потписује председник и 2 судије. За што благајник, да буде одговоран, кад је председник потписао са двојицом судија? Они имају да воде рачуна о томе, да ли је комисија прегледала рад, а не благајник. Кад касир добије наредбу, он мора да изда новац.

К. Петровић. Кад председник нареди извршење незаконите одборске одлуке, и том одлуком буде општинска оштећена; онда, по општинском закону, не одгова-

ра председник, него одбор и руковалац општин. касе који је издатак учинио. Ако ми донесемо против закону одлуку, која је скопчана с новчаним издатком, онда ви не одговарате, него ми — одборници и благајник општински који учини издатак по тој одлуци.

Ман. Клидис. Да решимо, да се тражи накнада прво од предузимача и инжењера, па онда од комисије.

Председник. За бунар одговара једино надлежни инжењер — предузимач мора, да ради, шта му се наређује.

Ман. Клидис. Свакако треба, да се тражи од онога који је крив.

Јов. Дилбер. Ту се види, да је крив наш стручњак, који је водио надзор над тим.

Мих. Крстић. Ја смем, да кажем, да предузимач, који је копао бунар, није ни крив ни дужан.

Председник. Овде су учињене две погрешке: прво, што је трошен скупљи материјал и друго, што је рђав рад. Што се тиче рђавог рада, за то одговара предузимач а што се тиче материјала, за то су крива она господа, која су рекла, да се са скупљим материјалом ради.

Ова је ствар, господо, исцрпљена.

За онај први случај — рђав рад — одговорни су предузимачи и за то треба, да наредимо нашем г. правозаступнику, да их тужи; а за други случај, да извиде, секретар и наш правозаступник, јели још ко крив, па да га тужимо.

Васа Дучић. Ја одвајам мишљење и остајем при оном, што је комисија предложила.

К. Петровић. Ваљда нећете тражити, да се и госп. Крстић оптужи за оно, што он није потписао. Према извештају, који сам прочитао крив је само г. Љочић. —

В. Дучић. Ја предлажем, да ми останемо при предлогу комисије, па суд кога нађе за крива, нека га осуди.

Председник. Ако који од чланова комисије није потписао извештај, од куда га могу тужити?

В. Дучић. За то и предлажем, да се направи тужба према нашем извештају, па кога год су нађе за крива, нека га осуди.

Председник. Кад се суд увери комисијом, да је мање израђено, онда падају извештаји комисија и нама су сигурни предузимачи, да ће платити штету.

Ј. Дилбер. Треба окривити онога, ко је узео понова у службу општинску Ђ. Љочића.

Председник. Узео га је одбор.

Ј. Дилбер. Није га узео одбор, него председник Владан.

Председник. Одбор бира инжењера по закону, и оо томе ја одбијам напад на председника, јер он у томе случају не може бити крив.

Наставиће се.

Технички извештај о злоупотребама на новоме гробљу.

По одлуци одбора општине Београдске од 23. Јуна тек. год. А.М. 730 част нам је поднети своје извешће Су дуопштинском, односно до сада извршених свију послова на новом Београдском гробљу.

Ми ћемо овде поделити све поједине послове — у колико смо те могли наћи у актама Суда општинског, која су нам на расположење стављена — и означити их са римским цифрама.

I. Набавка и намештање фуруна у новим зградама.

За ову навку и намештање расписана је лицитација за 16. Мај 1886 год.

На лицитацију дошао је само г. Ранко Гођевац оvd. трговац и он се је изјаснио да ће поднети своју понуду односно набављања фуруна, но не прима се намештања и истих, Ову је понуду своју поднео 17 Маја т. г. но по овој његовој понуди није ништа урађено, већ је 19. Маја саслушан Васиљко Дамњановић оvd. предузимач и од њега добивена понуда за ову набавку и намештање износила је суму од 700. дин.

Ову је понуду усвојио Суд Општине Београдске Решењем својим од 19. Маја тек. год. Бр. 334 и ово је саопштено Васиљку 20. Маја тек. год.

По тачци 4. услова за овај посао, предузимач је морао овај посао — набавку и умештање извршити за 20 дана; међу тим, кад смо први пут изашли на ново гробље видели смо само гомилу набављених, а данас пак 9. Јула 886 кад смо поново изашли на лице места ради извиђења, видели смо да су неке фуруне намештене но дали су оне премеравање или прегледање, о томе нема никаква документа, нити се шта о томе зна.

II. Откуп земљишта за ново гробље.

О откупу земљишта није се мгао ухватити тачан рачун, но је комисија тога мишљења, да Суд Општински нареди својим органима да саставе целокуван састав — рачун — целог купљеног земљишта, и то најпре појединце на овда на крају састава сумирати целу површину купљеног земљишта.

У овоме саставу, треба да буду следеће рубрике које ваља испунити:

- 1.) име и презиме продаваца;
- 2.) квадратна површина купљеног земљишта (с плановима ситуацијоним од сваког парчета, а за тим целокупан)
- 3.) Пошто је купљено по квадратном метру.
- 4.) Износ целог коштања једног парчета.
- 5.) Одобрење општине за куповање појединих комада.
- 6.) Има ли општина тапје од тога купљеног земљишта.

На целокупном лицитационом плану од целог купљеног земљишта означити поједине купљене комаде са означањем квадратне мере површине у истима. Сем тога, на томе ситуационом плану другом бојом уцртати тачно све постојеће под гнуте им пројектоване грађевине.

III. О насипању стаза у новој гробљу и о грађењу ригола крај истих стаза.

О овоме послу постоји предрачун с описом и по њему предрачуњена сума износи 28320 дин. Што се тако у

предрачуњу находе и попречни пресеци ових ригола и самога насипа, и ови насипи треба да буду овакви:

1. Насут ташмајданским шљунком дебео (у набијеном стању) 0·20·m

2. Сврх тога насуту колубарским песком у дебљини 0·03^m

Риголи на путовима по средини да буду широки 0·60+0·60. а на споредни стазама 0·50+0·50.

О овоме послу нема протокола лицитације, нити икаквог другог техничког и погодбеног документа сем предрачуна. Из акта се само види, да је лицитација држана 5 септ. 884. год. а решењем одбора општинског од 6. септембра 884. (види акт Г.М. 104.) уступљен је овај посао Стојану Анастасијевићу и то: пунење шљунком по 1·39. дин. а ригола — олуке — по 3·55 дин. од квадратног метра.

Тек даљим истраживањем нађено је, где се наређује, да се за овај посао држи лицитација на дан 30. Августа 888. Тада је и држана и остала на Стојану Анастасијевићу по 1·39. за пунење и 3·55. за калдрмисање ригола. Општински одбор 31. Авг. 884 г. (види акт Г.М. 82 (84) *неодобрава* ову лицитацију и наређује се нова лицитација и оно пре изложено постигнуто.

Актом од 29. Новембра 884. год. Г.М. 370. јавља предузимач, да је с послом готов, па тражи да се исти комисијски прегледа и прими. Решењем од 8·XII 84. Г.М. 370. упућује се комисија да посао прегледа и прими и комисија. излази 14·XII.84. и налази да предузимачу припада 17463·12 дин. но да му се иста не исплати до пролећа, јер су нађено неки недостатци у попречним путовима (што насип није добро набијен), а за сада да се предузимачу исплати аконто 5.000 дин.

Та иста комисија, нечекајући пролеће, већ сигурно да се учини предузимачу на вољу, те да не чека за новац до пролећа, но да пре до тога дође, без обзира на то што посао није добро израђен, на истом том акту где је оставила да се до пролећа остави и онда да се прегледа како се одржао 7. Јануара 887. (види полеђиву акта Г.Бр. 370) изјављује, да се предузимачу може цела зарада исплатити, пошто је — вели — цео рад, посао, у ред довео(!..)

У то доба године 7. Јануара није се фактички могао оценити посао овакве природе да ли је добар (да ли је насип добро набијен) јер се је онај исти насип у онаком стању, какав му је био при првом прегледу могао је онакав и остати, смрзнути се у овом времену (првог дана по Богојављењу) кад су највећи мразеви а нарочито 885. године, и тако га је комисија примила не као поправљеног и набијеног, већ смрзнутог.

Предрачуном предвиђено је, да овога насипа треба начинити и то:

насипања 10200·m.

бигола 1080·m.

за овај цео посао имало се је по погодби платити предузимачу:

(10200×1·39.)+1080×3·55.=21207. дин.

Међу тим овога је посла по поднешеном рачуну извршено за само 17463·12 дин.

По томе види се, да је се од пројектованих дужина ових насипа и ригола одступају, не види се из акта (што

Уе дужност надзорног инжињера да свагда достави својој првој надзорној власти) те је сигурно инжињер на своју руку неке измене учинио, а те измене могу лако од штете по целъ бити.

28. Новембра 1885. (види акт ГБр. 800/85) тражи предузимач, да изађе комисија да прегледа посао те да му се кауција врати. На томе истоме акту стављено је решење и наименовање комисије, — али комисијског извешћа нема.

Исто тако нађен је рачун о коштању ових стаза у суми од 17463·12 дин. састављен 10/ХП. 1884. у коме су поједине димензије изложене, но не потписан од целе комисије, већ га је потписао сам инжињер, што се не може сматрати као потпуни окончани рачун коштања, па дакле ни као докуменат.

Ми смо на неколико места раскопали ове стазе, да би се уверили да ли су слојеви појединог материјала у оним димензијама, као што је предрачуном^и описом предвиђено, па смо нашли: да на стазама нема шљунка колубарског већ више тиње (земље) него ли песка; међу тим постоје од ташмајданског камена изведено је добро, само што те стазе немају свуда оне облине потребне за слав атмосферске воде са њих. Риголи су извршени као што треба.

IV. О откопавању и насипању на новоме гробљу.

Ово је посао, који нам даје слику потпуног распискућства, посао, који је такве размере узео, да је постао само неисцрпим извор заради извесних зпца, без обзира на потребу, на материјално стање платише, посао, који је могао да да у израду човек непријатељ касе и материјалног стања општине Београдске, којој је новац у таквој мери потребан да своје најрече и одлагања нетрпеће послове у израду предузме, а само стога не може што тим средством у толикој мери нерасполаже.

Ово је посао; који не би не техничар, него ма који најпростији човек са врло ограниченим мозгом, — могао препоручити општини да га изврши у оваквим размерама као што је то учињено.

Од сасвим лепе потпуно врло благе косине земљишта новог гробља, почела је да се прави (ваљда замишљена) равница, но која је несмишљено тако изведена, да само очито штете прави, а међу тим грдних новаца кошта: да клем створен силом камен да убије овога, кога стварање његово грдних материјалних жртава кошта.

Овај је посао, ова израда, постала извор за просто и једино сигурну зараду извесних спекуланата, који ни Бога ни душу немају на спрам платише но користећи се или неразумевашем његовим или неверним представљањем позваног за овај посао, експлоатишу га у таквој мери, да простом гледаоцу на лицу места мора да стане памет и ушита се: да ли когод о овоме раду води рачуна, да ли когод извештава бар платишу шта се ради, кад тај платиша сигурно осећа, плаћајући оне радове, јер се цео посао тако ревносно, тако брзо тако тачно и с вољом врши; разуме се брзо и с вољом ће се вршити, кад је исти посао овако изобилно и тачно плаћан!!!, а можда ова ревноност и отуда долази, да се и извршиоци и наредбодавци журе, да га изврше час пре и са што већом снагом (по добре паре) само да не би когод за време рада дошао,

који мало искреније мисли, те да својим упливом овај посао необустави, а ти ме би се отргла из руку лепа зарада појединаца.

Најглавнији узрок, што наше ово овакво карактери сање изазивље, то је, што баш при прегледу овога посла, који не тражи од општине да му се одмах овај посао плаћа, „већ он верује општини за плаћање, док не наиђу боље прилике за општинску касу.“

Овакав посао у оваквим размерама извршити, неопростиви је грех, па и није чудо, што се грађење новог гробља није ни до сада извршило и потпуно припремило да прими мртваца у себе, кад су се овако огромни а потпуно узалудни излишни послови имали извршити!!!...

Упусти ће мо се у све детаљности овога посла, те да расветлимо целу ову ствар (овога посла) у колико су нам то у стању дати она званична акта овога предмета, који су нам на расположење стављена, ради испитивања и проучавања.

О овоме послу влада потпуна нејасност а поглавито са ових разлога:

1.) Што о овоме послу нема никаква одборова закључка у начелу — нема одобрења, да се овај посао овако и у оваквим размерама изврши.

2.) Што кад се је већ приступило овоме овако замашном послу никаквих технички дата нема ради предлога одбору (нема плана ситуације, попречних профила, предрачуна и т. д.) већ, на једаред устичу услови за лицитацију од кубног метра наноса — односно откопа — за пуњење садање ћуприје и планирање самога гробља унутра

У овим условима само стоји то, да ће бити око 20.000 куб. мет. за откопавање са насипањем земље за нови друм водећи новоме гробру, а у другим условима под истим датумом за планирање земљишта условљено је око 29.000 куб. метара.

Лицитација се држи 15. Септ. 883 и одбор одобрава лицитацију која је остала на Стевану Ј. Поповићу и то:

1.) За планирање земљишта на гробљу по 88³/₄ паре дин. од куб. мет. и

2.) За друм по 91. нару дин. од кубног метра.

Одобрење ове лицитације било је 28. септ. 883 год. Бр. 14141.

Није на одмет, да се овде спомене и то: да се из акта (која су нам стављена на расположење) не види да ли се је одбор упуштао у оцену овога планирања гробљанског, но сигурно се може закључити, да је о овоме било речи, пошто постоји један врло важан акт г. Дилбера апотека оvd. као одборника, датиран под 6. Августом 1883 г. а протоколисан под Бр. 12303/83. којим он описује положај земљишта новог гробља са мишљењем, да је по све неупутно потрошити на планирање 15.000 дин. и т. д.

У ствари пак ово насипање и планирање кошта по састављеном окончаном рачуну од стране г. Јов. К. Ристића начеоника Мин. грађ. у пензији 27. Јуна 1884 г. са извешћом те комисије у којој је и он био, од 28. Јуна 1884. Бр. 7798/84. само до тога доби и то:

I. За копање и намештање земље на путу...^{м3.} 30787·74×0.91=28016·60 дин.

II. За копање и ношење земље на српском гробљу...^{м3.} 21739·74·74×0·8875=19294·02. дин.

III. За копање и ношења земље на еврејском гробљу.

$10874 \cdot 92 \times 0.8875 = 9651.49$ дин.

Свега динара 56962.11 дин.
за 63401.13. метара кубних.

Дакле предлагано је за утрошак сигурно само 15000 дин. противу чега је дигао сасма праведан глас г. Дилбер, а фактички је само до 27. Јуна 1884. год. утрошено на овоме послу 56962.11 дин.

Са овим није још закључена сума коштања овога посла, него је то изложен утрошак као што рекосмо само до 27. Јуна 1884. год. а у ствари око овога посла исплаћивано је још и то:

1. Августа 1885. држана је лицитација за даље откопавање у реону новог гробља, и на тој лицитацији био је најнижи лицитант неги Риста Крстић, који се откопавања прима по 0.83 дин. од једног кубног метра. Ова је лицитација одобрена решењем одбора од 2. Августа 1885. год. види ГБр. 555.

Ово је одобрење саопштено Ристи Крстићу 7. Августа 885 а по условима за овај посао имао је Риста потпуно готов бити за 40 радних дана од саопштења одобрења.

Г. Инжињер Љочић актом од 13. Новембра 885. ГБр. 783. јавља општинском Суду, да је овај предузимач с послом готов и тражи да се наименује комисија, која ће посао од предузимача примити и окончани рачун подвести.

Ова се комисија именује и излази 16. Новембра 1885 год. и подноси свој извештај са окончаним ручном састављеним од стране Г. инжињера општинског, по коме износи зарада овога предузимача за цео уговорени простор за $12642.67 \times 0.83 = 10493.40$ дин.

У исто доба јавља се у овоме извешћу, да у ову суму није узета она (нека) фигура извршена за коју је Дамњановићу и Јовановићу исплаћено за 1032 куб. метра 866 дин.

Актом од 16. Новембра 1885. год. перманентна комисија за довршење новог гробља под ГБр. 790-85 одобрава да се исплати Ристи за пекупљење цигље растурене по реону новог гробља 00 дин., код постојећих гробара на овоме гробљу и код толиког радног особља општинског и код општинских кола. На основу чега је ово исплаћено то се не зна, а поглавито чијом је кривицом овај материјал растурен те да се мора купити.

У прилог тога, да земљиште новог гробља није требало оволико равнати — онако грозно откопавати — говори комисијско извешће од 21. Јуна 188е год.

За откопавање јеврејског гробља, комисија 24. Марта г. г. ГБр. 150. предлаже, да се откопавање уступи пређашњем предузимачу Ристи Крстићу по 83. паре дин. од куб. метра.

У продужењу тога акта (по коме није никакво решење донешено) пристаје на то предузимач Крстић, с тим, да овај посао предузме одмах чим се одобрење издејствује.

Овога смо предузимача при првом прегледу нашли где откопава, а решења за тај посао нема.

Овај је предузимач и доста велику количину откопао, и захтева да му се ово премери и призна.

Тај је акт упућен овој комисији, и ова се комисија није хтела да упушта у овај премер, пошто је рад обу-

стављен, ради нашег општег прегледа, а и тај ће посао изнети доста знатну суму, судећи по површини и висини кегала израђеног а не премереног и не примљеног посла. Комисија ова није хтела узети ово последње тражење у озир и с тога, што није позвана за то, и што, ако би га прегледала и примила, признала би му зараду. Међу тим нигде одобрења нема да се овај посао продужи и преда истоме предузимачу.

Ето како стоји са овим послом, а сада ће мо се се потрудити, да и са инструментом покажемо право стање ове нове образоване површине новог гробља, која је тако постављена да се мал не цела атмосферска вода своди да одиђе кроз капију гробљанску, па узпут поштеди и оне зграде подигнуте у гробљу, но их у доброј количини на-тапа, да ваљда свље, а потоме здравије и сталније буду од чега смо већ трагове наишли, јер смо при првоме прегледу наишли, где је неко (незнамо ко) обио све зидове (малтер) изнутра од патоса за један метар висине, ради лечења од влаге, још „неупотребљене зграде.“

По овоме нивелању излази да је по овој скици на страни обележеној и по словима тамо обележеним оваква разлика у висинама:

Из тачке *o*. нивелисано је на тачку *a* и нађено је да је она (тачка *a*) нижа од ове за 4.37. метара

Тачка *b* нижа за 3.81 мет.

Тачка *c* нижа за 3.30 мет.

Тачка *d* виша за 0.31 мет.

Тачка *e* виша за 0.60 мет,

Одстојање тачке *o*. од *b*. равно је одстојању *se*. равно одстојању *a d*. и износи 104. метара.

Према томе процентуални пад земљишта од *d o e* ка фронту *a b c* износи у правцу *e c* = 3.75%.

у правцу *o b* = 3.6634%.

у правцу *d a* = 4.50%.

Или средња сразмера овога пада износи.
 $3.75 + 3.6634 + 4.50 = 3.971\%$

И само природно земљиште какво је било, ни у ком случају нема већега пада, само са том разликом, што је то природно земљиште било окренуто — падало — управ ка од *a d* преко *o b* ка *se*, а тоје требало задржати поглавито са два врло јака разлога:

1.) Што се ова силна сума новаца не би утрошила око откопавања земљишта у рејону овога гробља и

2.) Што би цела атмосферска вода падала ка сада подигнутом зиду *se h*, где би се калдрмом од зида ка гробљу задржала и била би примљена, за тим олуком кроз неколико отвора кроз зид направљених одвела би се из рејона гробљанског, те не би правила, онакве огромне штете зградама подигнутим, а и улазак у гробље био би потпуно ослобођен од воде, што ће сада бити врло тешко онима који кроз капије хтедну улазити по кишном времену у гробље, јер ће им вода на самоме уласку код капије — сметати.

Донашање земље за пуњење друма преко Ђуприје морало се извршити, о томе, неможе ни бити говора, али у реону гробља, требало је само рупе попунити, ако их је било и више ништа,

(наставиће се).

ПОЗИВ

на

ПАРИСКУ СВЕТСКУ ИЗЛОЖБУ

Првог Маја 1889. године, отвориће се у Паризу међународна светска изложба и трајаће до 31. Октобра исте године.

Ова ће изложба обухватити све гране људске радње. Француска Влада позвала је и нашу државу, да званично суделује у овој изложби, и Влада Његовог Величанства примила је овај позив.

Да би се посао око заступања наше земље на овој изложби могао удесити онако, како ће за углед наше отаџбине бити најподобније, и за нашу народну привреду најкорисније, Влада Његовог Величанства установила је нарочити Одбор за руковођење целокупне радње око припреме и одашиљања предмета за изложбу, и то, како оних, које држава има да излаже, тако и оних, које приватна лица хоће да изложе, одредивши једну извесну суму новаца за подмирење трошкова око набавке и преноса изложбених предмета.

Одбор овај већ је отпочео свој рад и сада излази пред народ српски, да га замоли, да му у извршењу његовог задатка помогне, како би ово народно предузеће жељени успех постићи могло.

Одбор нема потребе да доказује користи, које наш народ може имати од уделовања у оваквој изложби, јер ово није првина, да Србија излази са својим производима на међународну изложбу.

Само ће Одбор да помене овде то, да су изложбе, а нарочито велике међународне изложбе, као што је ова, париска, најбоља прилика, да произвођачи упознају потрошаче из најудаљенијих земаља и места са својим производима и да о овима чују оцену стручнога суда упоређене светске производње, како би после могли према захтевима потрошача, и светској стручној оцени самога квалитета, даљу производњу удешавати и у трговински саобраћај ступити.

А слободно се може рећи, да је ово једина прилика, гди се упоредно, прегледно и на једном месту, може осматрити напредак светски по свима гранама људске радње и гди се народ, који за напретком тежи, може најлакше користити искуством других народа у својој даљој радњи.

Успеси који су постигнути уделовањем нашим на изложбама у Бордо-у и Анверу, и који се огледају у знатном броју добивених награда са изложене производе и у повољној стручној оцени привредних извора наших, као и у изазваној тражњи добро оцењених производа наших, улевају нам наду, да ће Србија и овом приликом заузети достојно место међу народима, који буду заступљени на светској изложби у Паризу.

Но да би се ова нада остварила, нужна је сурадња свију произвођача и свију раденика српских, по свима гранама радње народа нашег, па било то корпорација, или појединих лица; — па за то их потписани Одбор овим позива и моли, да ради развоја наше народне привреде и ради своје сопствене користи, као и ради угледа наше отаџбине, радњу одборску својски потпомогну, спремајући за ову из-

ложбу радове и производе своје и предавајући их онако, и у оној мери, као што је ниже означено.

А да би сваки могао знати, шта се од производа и радова може изложити. Одбор је проучио класификациони систем и правилник (реглман) о изложби, што их је Француска влада прописала; па, узев у обзир све прописе о изложби, као и наше прилике и потребе, сагласио се у томе, да се из наше земље могу производи из ниже именованих привредних и културних грана у опште изложити и то:

(наставиће се).

ДРУШТВО „СВ. САВЕ“

— Пододбор Друштва „Св. Саве“ за кварт палилулски позива све грађане кварта палилулског да на Благовести 25 о. м. после подне у 3 часа дођу на јавни збор, који ће се држати у кафани Коце кмета у палилули.

Дневни ред је: 1. Објашњавање друшт. цели; 2. Упис у чланство за ову годину; 3. Избор нове управе. Уверени смо да ће се палилулци као свагда тако и овом приликом одазвати као праве искрене патриоте и Срби овој племстој установи.

По што ни сав службени материјал није могао наћи места у овом броју, то је и неслужбени део морао изостати.

Уред.

КЊИЖЕВНИ ОГЛАСИ

Ишла је из штампе

ИСТОРИЈА СРПСКОГ НАРОДА

књига II.

Време Краљевства и Царства

од

ПАНТЕ С. СРЕЊКОВИЋА

проф. вел. школе

Цена 3 дин.